

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak petrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 glid. 50 kr., za pol leta 1 glid. 30 kr., za četrta leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobje se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisli se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Svoji k svojim!

Denar je sveta vladar! To je geslo sedanjega časa, in kdor ima obilo denarja, lahko povsod zmaguje. Mi Slovenci ga žalibog nimamo v obilici, kajti pri nas polnijo si le tuje in odpadniki žepe, od tod njih moč, od tod pa tudi slabi gmojni položaj naroda. Posojilnic imamo sicer že mnogo, kamor se lahko naši kmetje zatekajo, da so tako varni pred nemško-židovskim odedruštvom, toda narodnih obrtnikov in trgovcev, pri katerih je prav za prav denar doma, imamo še prav malo. Po naših južnoštajarskih mestih in trgih so sicer obrtniki in trgovci večinoma rodom Slovenci, toda skoro vsi so naši politični sovražniki.

Dokler se ti ljudje ničesar niso imeli, so še bili Slovenci in so se nam prilizovali, ko pa so si opomogli s slovenskim denarjem, pokazali so nam hrbet ter se pridružili ostalim izdajalskim odpadnikom. Nam pohlevnim Slovincem se to ni dosti mar, še nadalje jih podpiramo in pri njih kupujemo ter pridno sodelujemo pri razrušitvi lastnega doma in lastnega blagostanja! Je-li to pametno in koristno za nas? Bomo-li še nadalje tako kratkovidni ter nosili svoj krvavo zasluženi denar našim nasprotnikom? Vsak pameten Slovenec mora uvideti, da tako nesme iti dalje.

Kaj torej treba storiti? Gotovo je že vsakemu znano geslo: Svoji k svojim! Ali Slovenci kupujte le pri vrlih slovenskih trgovcih ter podpirajte le zavedne slovenske obrtnike! Dasi malo, vendar nekaj poštenih naših obrtnikov in trgovcev še je skoro v vsakem mestu in trgu, zato se Slovenci teh oklenimo in le pri njih kupujemo. Tako bo ostal naš denar v naših rokah, kar bo nam neizmerno koristilo. Treba zato povsod ljudi podučiti in jim stvar dobro razložiti, vsaj bi vendar bil greh, ako bi slovenski kmetje dajali brezverskim tujcem in nemčurjem svoj denar, poštene slovenske trgovce pa bi puščali na cedilu. Rodni brat nam mora biti vendar bližji in ljubši nego choli tujec. Slovenci! Po tem načelu se začnimo vsi dosledno ravnati in kmalu bomo videli, smo li gospodarji na svoji lastni zemlji ali ne!

Tako so delali in še delajo Čehi, ki so le na ta način dobili v svoje roke mesto Prostějov na Moravskem, ki šteje čez 25.000 prebivalcev. Pred vsem naj bi dajali dober vzgled vsi omikani Slovenci, kajti če se ti sami ne bodo po tem geslu ravnali, tega tudi od ljudstva ne moremo zahtevati. Ako pa bodo vsi Slovenci od najvišjega gospoda do najnižjega delavca kupovali le pri Slovincih, tedaj se nam mora vzboljšati naš položaj.

Treba pa nam tudi skrbeti za večje število slovenskih obrtnikov in trgovcev, katero nalogo bi lahko prevzelo »vseslovensko obrtno društvo« v Celju, o katerem pa v zadnjem času ni mnogo slišati, saj vendar ni

zaspalo! Žalostno je, da Slovenci tako malo znamo ceniti gmojno blagostanje; od tod tudi prihaja, da imamo tako malo zavednih trgovcev, ki stojé na trdnih nogah.

Svoji k svojim! To krasno geslo odslej mogočno odmevaj povsod po naši domovini! Drami nezavedneže, ki tujeu naravnost delajo orožje, s katerim nas potem v zahvalo kruto bije in zatira. Vzbujaj v Slovincih zavest, nagibaj k skrbnemu in varčnemu gospodarstvu ter jih v nemaj za zboljševanje našega slabega gmojnega stanja. Ako se bomo držali zvesto tega gesla, potem se v naših mestih nobena »nemška gospa« več ne bode norčevala iz besedij: Svoji k svojim, kakor se je to zgodilo v »Marburgerci« z dne 14. t. m. Slovenski olikanec, slovenski kmet, dvigni močno zastavo: Svoji k svojim! v strah in trepet našim sovražnikom, kajti:

Prost mora biti, prost naš rod,
Na zemlji svoji svoj gospod! C.

Nadaljevalni poduk in ljudska šola.

(Govor poslanca Robiča v državnem zboru dne 24. aprila 1894.)

(Konec.)

Najvišje načelo za odgojo se vendar glasi: podučuj naravi primerno! To se vendar ne pravi družega, kakor: zidaj na to, kar je že tukaj, na posebnosti otrokove! Je-li mogoče, da bi se poduk in odgoja prav umerila posebnostim otrok, ako se še na otrokov materin jezik ne ozira? Pa ne le nevzgojevalno, temveč tudi nepolitično je, narodu jemati materin jezik. Jezika se držé vera, nravi in šega. Če se vsiljuje tuji jezik, zgubljeni se mora živost verskega predstavljanja, nravi in šega. In vendar se smatra ljudska šola na Koroškem v onih delih dežele, koder bivajo Slovenci, samo za učilnico in vtepovalnico tujega jezika. Da pri taci razmerah sploh ni mogoč vspesen poduk, zlasti ne poduk v veronauku, to je jasno. V taci šolah se glavna naloga ljudskih šol, versko-nravna vzgoja, doseči ne more. Kako je mogoč vspesen poduk v veronauku, ako otroci v materinščini še čitati in pisati ne znajo, kakor je to povsod v slovenskih delih Koroške in ne redko na Spod. Štajarskem. V času, ko se vedno bolj kaže razuzdanost in nepokorščina, vedno bolj naglaša prevrat družbinega reda, bi se posebno moralo gledati na versko-nravno nalogo šole. To je pa le mogoče, ako se v ljudski šoli v materinščini podučuje.

Jaz nisem proti učenju nemščine ondi, kjer jo zahtevajo razmere, n. pr. ob jezikovni meji, ali to naj se godi o pravem času in na razumen način. Nemški pedagog Diesterweg — in temu bodo verjeli morda tudi nemški nacionalci — pravi o tem: »Dobro je, da se v materinščini uči in krepke volje. Zraven na se

jeziku se sme še le začeti, ko se je materinščina toliko utrdila v duhu otrokovem, da se razvoj mišljenja in jezika več ne ovira in moti, ako zraven pride nov jezik". In drugi še slavnejši pedagog pa pravi: "Učenca učiti tujega jezika, dokler popolnoma ne zna materinščine, je ravno tako, kakor bi kdo učil jezdit sina, ko še hoditi ne zna".

Gospóda moja! Že v lanski solski razpravi sem omenjal peticij slovenskega naroda v Trstu in Gorici za osnovo slovenskih ljudskih šol in prosil učno upravo, da obrača tej stvari vso pozornost svojo. Peticije so utemeljene v zakonu in prosilci imajo popolno pravico zahtevati, da se njih želji ustreže. Ko se je v proračunskem odseku sklenila resolucija, ki se glasi: "C. kr. vlada se pozivlje, da obrača vso pozornost ljudskemu šolstvu na Primorskem in zlasti skrbi, da se izvede zakonita določba, da se vsem otrokom, ki so dolžni obiskovati šolo, omogoči poduk v materinščini po za to zmognih učiteljih, tako za gotovo upamo, da hode vlada skrbela, da se na Primorskem izvedo zakoni za cesarja zvesto slovensko prebivalstvo." Gospóda moja, mi čutimo, da se dosledno in sistematično prezira v učnem oziru na Koroškem in Spodnjem Štajarskem slovenski narod, da ne more doseči pravice. Opozorim, ne gledé na Koroško, na to, da je na Štajarskem nad 400.000 Slovencev, pa nimajo nobenega zastopnika v deželnem odboru in deželnem šolskem svetu. Odkritosrčno obžalujem, da se je tudi na Štajarskem razvilo narodno nasprotje in preneslo v socialno življenje, katero nasprotje škoduje tudi gospodarskemu življenju. Odkritosrčno želim, da bi mi Slovenci z nemškimi sodržavljani v miru živeli; ali stajarski Nemci morajo se sprijazniti z mislijo, da je v zeleni Štajarski nad jedno tretjino prebivalstva slovenskega, ne smejo ovirati našega prizadevanja, da pravno in gmotno povzdignemo svoj narod.

Gospóda moja! Če pomislimo, kako stališče so zavzeli nemški nacionalci v celjski zadevi, moramo pač tako upanje vedno bolj zgubljeni. Kako je besnel poslanec dr. Foregger na razpravi z jasnega in stvarnega stališča gospoda Šukljeja! In kako neokusno se je širustil poslanec pl. Hoffmann, ko je mirno stvar naslikal g. Vošnjak. Poslanec pl. Hoffmann sklicuje se na informacije, katere je baje dobil iz dobrega vira, da sedaj v slovenskih ljudskih šolah napravlja otrokom velike težave novoslovenski pismeni jezik, ki se jako razlikuje od domačega pismenega jezika. Gospod poslanec naj se le pomiri! Mnogo let sem imel čast, ogledavati čisto nemške ljudske šole in odkritosrčno priznavam, da spomin na to mi je še danes jako prijeten, in to tem bolj, ker so mi nemški učitelji, s katerimi sem nekdanje uradno občeval, svoje zaupanje in prijaznost ohranili do današnjega dne. Pa to sem v vseh nemških nižjih šolah opazil, da narečuje, s katerim vstopijo nemški otroci v šolo, se od pismenega jezika bolj razlikuje, nego je to pri slovenskih otrocih. Gospod poslanec mi torej ne bode zameril, ako se ne spuščam v daljše razprave njegove, ki so v popolnem nasprotju z dejanjskimi razmerami. Vse vprašanje se je od nasprotne stranke obravnavalo le s strankarskega in agitatoričnega stališča, in sicer na način, kakor bi se z dovolitvijo neznatne ali pravične zahteve omajali temelji države, na način, ki očitno kaže znamenja smešnosti in torej ne zasluži, da bi ga natančneje ocenjeval.

Gospóda moja, končno izjavljam, da mi zaupamo gospodu učnemu ministru, in to tem bolj, ker je on kot glavno načelo proglasil dolžnost vlade, skrbeti za kulturne potrebe vseh narodov države. Nadejamo se, da Njega ekselencija uveljavi in izvede ta načrt. Potem

uprave, kakor si je postavil njegov rojak neminljiv spomenik z urejenjem avstrijskih financ.

Cerkvene zadeve.

Telovska procesija pri Sv. Štefanu na Dunaju.

Dovolite, gospod urednik, da Vam in čitateljem »Slov. Gospodarja« v kratkih besedah opišem največje veselje, katero sem po triletnem bivanju na veličastnem Dunaju doživel. Da me pa napačno ne razumete, naj dostavim koj v začetku, da to ni bilo posvetno, ampak dušno veselje, katerega priprosti Slovenec tako kmalu ne učaka. Ako Slovenec pride v prestolnico države, gotovo si ničesar tako iskreno ne želi, kakor srečo, videti Njih veličanstvo blagega cesarja. To veselje sem imel že večkrat; a v najvišji meri sem je okusil na pretečeni praznik presv. Rešnj. Telesa.

Kakor znano se ta praznik povsod po širokem svetu, koder bivajo verni katoličani, kar najbolj mogoče slovesno obhaja. Nobena vasica, nobena župnija ne zaostane, še manje se v tem dajo prekositi mesta in trgi. Z veseljem še se vedno spominjam lepe svečanosti, s katero sem pred osmimi leti videl obhajati ta praznik v župniji Sv. Petra v Ljubljani. Vendar tudi Dunaj ta dan pokaže, da ni samo glavno mesto države, prestolnica svetlega cesarja, sedež kardinala, nego da je tudi središče avstrijskih katoličanov. Tudi tukaj se ta praznik obhaja in še kako! Na celem svetu ni enakega prizora, kakor je ta dan tukaj v stolni cerkvi Sv. Štefana. Gotovo več sto tisoč ljudi se zbere, le da bi videli to izvanredno svečanost, namreč procesijo s presv. Reš. Telesom. Tembolj je bila radovednost letos velika, ker se ta procesija tukaj zaradi neugodnega vremena že tri leta ni obhajala.

Tudi moja malenkost je tokrat bila navzoča; že ob 6. uri v jutro sem prišel tje ter si izbral izvrstno stališče, s kojega mi je bilo mogoče pregledati skoro ves trg okoli cerkve Sv. Štefana. Točno ob 7. uri nastane radosten vrišč; ljudje se vzdigujejo in vspenjajo, da bi boljše in lažje videli. Da so navlašč za ta razgled postavljeni odri bili napolnjeni, vsak ugodni prostor bil zaseden in je iz vsakega okna okoli stoječih palač gledalo po pet oseb, ni mi skoraj treba omenjati. Vsak se pričakovaje ozira proti ulici, iz katere drdra kočija za kočijo, jedna lepša od druge. Gospodje nadvojvode se pripeljejo v kočijah s šestimi konji.

Zdajci zaori iz stotisočerih grl: »hoch!« Slišal sem tudi češki: »na zdar!« in se vé sem navdušeno klical naš: živio! Moški mahajo s klobuki, ženske z robei; veselje se neštevilni množici, sešli se iz vseh dežel, lesketa na obrazih, kajti Njih veličanstvo svetli cesar se bližajo. V krasni, le za to svečanost namenjeni kočiji, v katero je upreženih osem čilih belcev zlahtnega španskega plemena, pripeljejo se do velikih vrat stolne cerkve z bratom, nadvojvodo Karolom Ludevikom, spremljani od najvišje dvorne gospóde. Na vse strani blagodušni vladar prijazno odzdravljajo, njih dobrotljivo oko se ozira očetovsko milo po zbrani množici. Vendar tudi resna pobožnost se jim čita na častljivem obrazu. Vse njihovo vedenje kaže vernega katoličana, kateri se pripravljajo, da očitno spozná svojo vero ter vladarju vsega sveta, Gospodu nebes in zemlje, skaže svoje ponižno češčenje.

Pri cerkvenih vratih pričakujejo kardinal-nadškof, eminenca dr. Gruscha, obdani od stolnega kapitlja, podajo cesarju škropilnik z blagoslovljeno vodo in jih spremijo v cerkev. Tukaj se cesar z nadvojvodi po-